

Lola Džej

Kada ovo
budeš čitala

Preveo
Dragan Popović

■ Laguna ■

Naslov originala

Lola Jaye

BY THE TIME YOU READ THIS

Copyright © Lola Jaye 2008

Translation copyright © 2009 za srpsko izdanje LAGUNA

For Heaven's Girl

Prolog

Mama se udaje za nekog drkadžiju sa kojim se upoznala u igraonici binga.

Izgleda da su se zaljubili jedno u drugo u trenutku kada je on uzviknuo „jedanaest”^{*} u zadimljenoj sali u Luišamu, punoj dokonih domaćica koje popunjavaju listiće binga, spuštenih pogleda dok precrtavaju broj za brojem, sve dok neka kreštava debela žena ne dovikne „Kuća” ikome ko mari za to. Tako mi idu na živce. Mrzim bingo. Ponekad i mamu mrzim. Ali iznad svega mrzim *njega*. Zbog toga što mi naređuje, zato što traži da ga zovem tatom, zbog toga što izigrava mog tatu, a najviše zato što on *nije* moj tata.

Znate, moj tata je umro.

Neka bolest, čiji naziv ne umem ni da izgovorim, ubila ga je pre sedam godina, 1983, kada sam imala pet godina, a on tek trideset.

Međutim, o tome ne pričamo u kući.

Stvarno, retko da *ga* ikada više i pomenemo...

Sedeći na ivici kreveta i njišući nogama u martinkama u taktu svog promuklog pevušenja melodije iz *Bruksajda*, zbacila

---

^{*} Pobjednički uzvik u igri bingo. (Prim. prev.)

sam svoju idiotsku ukovrdžanu kosu, na koju sam utrošila sate da je uvijem i sada je smrdela na gel za kosu i bila neprirodno vazdušasta. Svega mi je dosta. Skoro sam tinejdžerka, a još uvek nosim nacigovanu žutu haljinu u kojoj ličim na krempitu. Kad bih mogla samo da nestanem. Možda da odem do rekreativnog centra sa Karlom, svojom najboljom drugaricom, ili da promenim svoje životne navike i počnem da radim domaće zadatke sa zadovoljstvom, sve uz zviždukanje melodije sedam patuljaka. U stvari, radila bih *bilo šta*, samo da izbegnem ovo izveštačeno, glupavo, patetično „venčanje godine“.

„Lois!“ pozvala je mama kreštavim glasom.

„Šta je?“ odgovorila sam uz uzdah prevrćući očima.

„Molim, mlada damo?“ reče ona.

„Hoću da kažem, da, mama“, uzvratila sam najsladim mogućim glasićem.

Vrata mog LIČNOG (zar ne ume da čita natpis na vratima?) svetišta širom se otvoriše. „Jesi li spremna, Lois? Moramo biti kod matičara u jedanaest, a već je petnaest do deset!“

Bacila sam pogled na svoju majku u venčanici i bila zadovoljna što izgleda gotovo isto tako tragično kao i ja. Debeli sloj plave senke za oči, poput ratničke boje, uz dvodelni užas-komplet krem boje sa nabašurenim rukavima. Nabašureni rukavi! Pa ovo je 1990. godina! Ko to još nosi? Nisu pomagale ni srebrne cipele, kao ni kosa začesljana unazad; pre bi pristajala nekoj šizofreničnoj pudlici!

„Skoro sam gotova“, odgovorih slatko, mada uz bes koji je u meni ključao. Skočila sam s kreveta i brzo pronašla svoje ružičaste cipele kao za lutku, koje mi je kupila samo da me još malo ponizi. Za većinu ljudi me baš briga, ali biće tamo Karla i njen brat Kori kao svedoci moje sramote, i to zaista nije u redu.

„Izgledaš božanstveno!“ raznežila se mama i na tren sam bila ubeđena da će se rasplakati.

„Ovaj... Hvala“, promrmljala sam, i dok sam uvlačila ukočene noge u cipele za lutke, desni palac me je zboleo kada je dota-

kao tvrdu plastiku. Tek sam prošle nedelje otkrila da mi je desni palac na nozi duži od levog. Pa ja sam, zaboga, nakazna.

„Hajde, onda, idemo, Lois.“ Pravila sam se da ne primećujem maminu pruženu ruku, koja mi se učinila kao nekakvo oružje. „Ne bih volela da kasnim na svoj veliki dan, je l' tako?“

Ovo leto je bilo jedno od najvreljih u istoriji, sudeći bar po mojoj haljini, koja se lepila za mene kao muve na pseće govno. Osip, koji je zatim usledio, značio je da sam se češala i vukla haljinu za vreme zaklinjanja na vernost i razmene prstenja. Hvala bogu, obred je bio kratak. Ali, na nesreću, slavlje (u restoranu koji je smrdeo na sredstvo za uništavanje gamadi) je trajalo daleko duže nego što je to bilo neophodno. Dosadne priče su treperile u vazduhu kao konfete. Uz poljupce, zagrljaje, dosadne govore i bolna štipanja znojavih rođaka, koje moje oči nikada nisu videle, sve to je postajalo još otrcanije svakim delićem sekunde. Što je još gore, Karla je ostala stešnjenja između svog oca i brata za stolom kilometrima udaljenog od mog. Bio je to potpuni košmar, koji je postao izuzetno grozomoran onoga trenutka kada je baka Moris smogla ono malo snage da me izgura na podijum za igru kada se igrao spori ples! Uh! Doživljaj plesa sa bakom Moris me je podsetio na one filmove strave i užasa koje mi mama nije dozvoljavala da gledam, ali sam ih ipak gledala u susedstvu sa Karlom i Korijem – samo što je ovo bilo daleko gore.

Konačno sam uspela da izbegnem još jednu priču tipa „sećam se kad si bila mala“ i već sam htela da se pridružim Karli i Koriju u brisanju napolje, kada se iz senki balona, traka i plesača pojavila nova gošća.

Bila je lepa, s debelim crnim pletenicama koje su joj padale niz vitka leđa kao nekakav svetlucavi tepih. Za razliku od moje mame, koja se upinjala da tera modu, ova žena je nosila jednostavnu cvetnu haljinu i običan okruglast šešir, koji je pomalo ličio na pun mesec na njenoj prelepoj glavi. Nasmejala mi se i meni se odmah popravilo raspoloženje.

Pošto mi je prišla, shvatila sam da je to moja tetka Filomena – rođena sestra moga oca. Njeno pojavljivanje je predstavljalo ogromno iznenađenje, pogotovu što je godinama nisam videla. Tako, umesto da istrčim napolje i da se prepirem o, na primer, ovonedeljnoj top-listi singlova sa svojim drugarima, stajala sam pred svojom blistavom tetkom u iščekivanju da mi nešto pametno padne na um.

„Zdravo, Lois.“

„Zdravo“, odgovorila sam i zazvučala kao pravi štreber.

„Divno izgledaš.“

Zurila sam u njene pune usne, koje su izgledale kao da su pozajmljene od neke manekenke iz sjajnog modnog časopisa, i pitala se da li se ona ponaša kao što se on ponašao. Da li se smeje kao on? Misli kao on? Malo toga se sećam o svom ocu. Glupih nekih stvari, kao na primer majušnog mladeža tik ispod njegovog desnog očnog kapka.

„Teta Filomena?“

„Znači, prepoznaješ me? Nisam bila sigurna da ćeš me se setiti. Baš mi je drago. Stvarno mi je drago.“

„Pa ne, ne sećam te se BAŠ mnogo...“, rekoх iznervirano. Naravno da sam je se sećala. Za razliku od tatine mlađe sestre Ine, teta Filomena me je zvala telefonom nekoliko puta godišnje – uglavnom za rođendan i Božić. Čak bi poslala poštom neku užasno čudnu bluzu, slike ili parče torte dobro upakovane u tanku foliju, mada mislim da bi poseta bila mnogo higijenski-ja. Međutim, osim kada bi me mama naterala da odem do bake Bejts jednom godišnje, nisam bila preterano u dodiru sa tatinom porodicom. To mi nije smetalo. Stvarno, nije mi... ne smeta mi.

Pucketala sam prstima.

„Izvini“, reče ona.

„Zbog čega?“, slegla sam ramenima.

„Zato što me ne vidiš mnogo. Daleko živim. A deca...“

Prigušila sam zevanje. Nabori moje idiotske haljine su počeli da mi golicaju kolena. Ona me je povukla dalje od gomile i,

hvala bogu, dalje od baba-tetke Elizabet, koja je njihala natprosečno velikim kukovima uz pesmu „Zaplešimo opet tvist“.

Jedina klupa koju smo mogle pronaći bila je uprljana ptičjim izmetom, mada meni nije smetalo, jer bi to verovatno samo ulepšalo izgled moje haljine. Međutim, počela sam da razmišljam šta li Karla i Kori rade.

„Moram da popričam s tobom“, rekla je teta Filomena, koja je, kad se bolje pogleda, imala požutele zube.

„Da popričaš sa mnom? Sa mnom? O čemu?“ Podigla sam glas visoko, kreštavo, te je izgledalo *kao da me stvarno zanima*. A nije. Ni najmanje. Dobro, možda malo. Naročito zato što su odrasli hteli da razgovaraju sa mnom jedino kada je trebalo da me upitaju za domaći zadatak (nastavnik) ili da mi drže pridike (mama, nastavnici).

„Imam nešto za tebe, Lois... Zaista je vrlo, vrlo važno.“

„Dobro...“, sedela sam na šakama, ubeđena da me samo to može spasti da ne eksplodiram. Strpljenje mi nije bila jača strana, o čemu stariji uvek govore.

Obuzeo me je strah, pogotovu kad se čudno zagledala u mene, pre nego što su njeni manikirani prsti počeli da mi stežu ruku tako čvrsto da sam pomislila da će mi polomiti levi metakarpus (to sam naučila iz biologije nedelju dana ranije).

Nastavila je: „Nešto što je trebalo da ti kažemo odavno...“

Mi? Dakle, ova žena me sada stvarno izluđuje. Kroz mozak mi je proleteo jedan broj mogućih scenarija – neka genetska bolest; beg državnog neprijatelja? Mogućnosti su bile beskonačne i već mi je bilo dosta te igre pogađanja. HOĆU DA ZNAM ŠTA JE.

„Je l' to nešto o mom tati?“, upitala sam tiho, puna nade. Pogađala sam naslepo.

„Da, jeste.“ Usta teta Filomene su se razvukla u neobičan osmeh. Sa senkom tuge.

Misli su mi se uskomešale dok je potisnuta radost pretila da iskoči iz utrobe kroz usta kao bujica povraćanja. Ovo je previše.

Nešto o čemu sam maštala još odmalena. Znae, *kao saznanje da on u stvari i nije mrtav. Bila je to glupava greška, pošto je oboleo od amnezije rano tog jutra pre sedam godina. Naravno, teško bi bilo sklopiti kockice šta se događalo u međuvremenu, ali pošto je povratio sećanje, tata je krenuo da nas pronade – svoju voljenu porodicu – i konačno je danas uspeo, na dan venčanja svoje žene! Međutim, videvši kako je ona sada srećna, zbunio se dok je stajao usamljen na autobuskoj stanici linije broj 21, koja se nalazila odmah iza ugla od mesta gde smo sada Filomena i ja sedele. Bilo ga je i suviše strah da sa mnom razgovara – u slučaju da sam ga i ja izdala. Jadni tata!*

„Lois?“

„Da, izvini teta Filomena, šta si rekla...? Nešto o mome tati?“

Srce samo što mi nije iskočilo kroz usta.

„Imam nešto za tebe... poruku... od tvoga oca.“

Pod zvezdama

Sećam se kako me je tata podizao svojim velikim rukama i bacao me u vazduh. Ja sam se kikotala u divnom iščekivanju vrtoglavog osećaja koji će me obuzeti, pre nego što ostatak onoga što sam pojela za doručak ne bude počeo da se penje ka grlu.

„Biće joj muka, spusti je!“ povikala bi mama. Kvarila je taj trenutak. *Naš trenutak.* I to bi bilo sve čega se jasno mogu setiti u vezi sa njim. Da, i mladeža ispod oka. Slika na mom toaletnom stočiću, i one druge u maloj kutiji na tavanu, jeste jedino što mi je pomagalo da upamtim veličinu njegovog nosa, oblik njegovih velikih usana, malih slatkih ušiju prevučениh nečim što sam zamišljala kao najmekšu kožu koju bih ikada poželela da dodirnem. Često sam maštala kako uskačem u tu sliku, makar na šezdeset sekundi – svaku sekundu bih provela dodirujući prstom površinu njegove kože, obrise njegovog lica, utiskujući in sećanje tu sliku, koja će tu ostati zauvek.

Ipak, nisam mogla uskočiti u sliku.

Niti je tata oživeo.

U stvari, kada je teta Filomena otišla, otrčala sam u smrdljivi toalet u restoranu i zaplakala. Nastavila sam da jecam ostatak te večeri, daleko od bučne gomile i dosadne muzike. Plakala sam i kod kuće na krevetu, još uvek u onoj užasnoj nabranoj

haljini i cipelama za lutku, koje su me progonile. Kao i obično, mama nije ništa primetila, bila je i suviše obuzeta svojim bingo igračem da bi marila za bilo šta drugo. Čak nisam ni bila sigurna zašto plačem, mada je to dobro, kako kaže teta Filomena. Je l' tako? Kao da dobiješ poruku iz groba. Ipak, mislim da me je najviše mučila činjenica da je on *i dalje* mrtav. Beživotan. Njegov pepeo je rasejan po moru, hiljadama kilometara dalekom, zajedno sa starim gumama i propalim biciklima. On nije došao da me izbavi iz mojih beskrajnih dana u školi, maminog zvočenja, i sada od očuha koji misli da je stekao pravo da mi kaže šta treba da radim samo zato što kreše moju majku.

A tate i dalje nema.

Filomena mi je uručila jednu staru otrcanu *Teskovu* kesu kao da je ćup sa svetlucavim zlatom; savršen, božanski uzorak koji zahteva posebno rukovanje. Bila je teška, a unutra se nalazilo nešto što je imalo oblik knjige. *Odlično*, pomislila sam. Još jedna knjiga za čitanje. Mogu samo da je bacim na pod među moje martinke, singl ploče i jednu ružičastu cipelu za lutku i da gledam u nju uz mešavinu zbunjenosti, straha, uzbuđenja i tuge što lelujaju u pozadini.

Srećom, vikend sam provela sa Karlom dok su mama i bingo igrač provodili medeni mesec u Kornvolu. I mada je moja najbolja drugarica sa porodicom živela odmah do mene, u istom južnom Londonu, u istom Čarltonu, izgledalo je kao da je to mesto trilion kilometara daleko. A možda i jeste. Karli i njenom bratu Koriju su dozvoljavali da ostanu do kasno uveče i smeli smo da jedemo sladoled POSLE devet sati. Stoga je boravak tamo možda bio dobar način da zaboravim tatinu „poruku“ za neko vreme i da se sredim. Međutim, u glavi mi je vladala zbrka koje nisam mogla da se oslobodim, i brojala sam dane do maminog povratka. Čim su mladenci stigli kući, zajedno sa svojom prvom velikom svađom, sve uz vrisku i lom, oko toga šta će gledati na televiziji, odjurila sam u svoju sobu, nestrpljiva da zavirim u onu *Teskovu* kesu.

„Zar neću dobiti poljubac, mlada damo?“, viknu mama kad sam stigla na vrh stepenica. Pred samim vratima sobe i *Teskovom* kesom. Srce mi se uzlupalo dok se mama polako penjala stepenicama, prišla mi i široko se osmehnula, otkrivajući svoje retke prednje zube.

„Izvini, mama. Dobro došla“, rekla sam jednim okom gledajući vrata svoje sobe dok je ona spuštala vlažan poljubac na moj obraz.

„A za mene?“, reče bingo igrač, otvarajući vrata njihove spavaće sobe. Nisu mogli da čuju moj bes dok sam procedila: „Da.“

Konačno na svom krevetu, pažljivo sam skinula plastiku i odmah spazila ružnu zelenu svesku sa rečima *Priručnik* napisanim upadljivim crnim mastilom na prednjoj korici.

Mama je zauralala. „Lois!“

Brzo sam stavila plastičnu kesu preko *Priručnika* i gurnula je pod krevet.

„Šta je??!“; odgovorila sam, potpuno van sebe.

„Karla pita da li hoćeš da ideš u poslastičarnicu.“

Primetila sam kako parče plastike viri ispod kreveta. „Ovaj... da, reci joj da ću odmah sići...“

„Šta radi gore?“, rekla je Karla.

„Ništa. Evo, silazim!“ *Priručnik* može sačekati još pola sata, zar ne?

Nestrpljivo sam čekala dok je gospodin Teli, ćelavko za pultom, gledao kako Karla bira slatkiše za deset penija. Gospodin Teli je imao tu groznu naviku da nas posmatra, ne obraćajući pažnju na odrasle koji su tamo pozadi verovatno mažnjavali mleko (ja nikada nisam krala, mada je Kori jedanput maznuo preliv za sladoled).

„Mislim da je to previše“, reče gospodin Teli, što meni nije bilo jasno, budući da on uvek izruči papirnu kesicu na tezgju i svakako prebroji sadržinu.

„Kako to?“, usprotivi se Karla, koja je danas obukla potpuno pocepane farmerke. Ulazna vrata zaškripaše, pošto je drugi mladi kupac zanemario napis „*samo dvoje dece služimo istovremeno*“ prilepljen na vratima. „Imam samo leteći tanjir, modžo, pištaljku i voćnu salatu. Kako je to deset penija?“

Uzdahnula sam i bacila pogled na sat. Već čitavih deset minuta smo bile tu i postalo mi je dosadno. Moram se vratiti u svoju sobu onoj plastičnoj kesi.

„Džejmijeva pištaljka košta dva penija“, reče on.

„Onda još uvek imam tri penija! Računajte!“

Kako bih uštedela vreme i živciranje, uzela sam kesicu sa raznovrsnim slatkišima, nadajući se da su u njoj oni koje volim, a zatim krenusmo kući.

„Zašto ne odemo do rekreativnog centra?“, upita Karla.

Otvorila sam kesicu i laknulo mi je kada sam našla krem od bele čokolade. „Ne ide mi se danas. Hajdemo kući.“

„Imaš nešto da radiš?“, pitala je, gledajući me u potpunoj neverici. *Kao da Lois Bejts nema nikada ništa uzbudljivo da radi.* Bila je u pravu.

„Pa, kako je sa novim ćaletom?“, upitala je sa bar tri slatkiša u ustima.

Beli krem i crni džek, koji su se topili u mojim ustima, umalo ne izleteše napolje kad sam vrisnula: „On nije moj tata, Karla!“

„Izviini!“, slegnula je ramenima i napućila usta kao one sa televizije. Stvarno, Karlu bi lako mogli zameniti sa nekom od onih glumica ili manekenki ili šta već želi da bude. Ona je svako najlepša devojka u Čarltonu – ne, neka bude u južnom Londonu – čak i sa kratkom kosom. Visoka, vitka, uvek obučena po poslednjoj modi, duhovita, ali i namćorasta ako joj nešto nije po volji. Laknulo mi je kada je začutala i pustila me da ogovaram Šarlen Rokingam i raspravljam da li je gospođa Kodrington – naša nastavnica biologije – bila ranije muškarac ili nije.

Vrelo sunce je sijalo, grejući me iznutra kao električno ćebe, i mogla sam se zakleti da sam osetila tatino prisustvo. Kao da želi

da to učinim; da odem kući, otvorim onu *Teskovu* kesu i počnem da se ponašam u skladu sa svojim godinama, a ne prema broju cipela. Sada sam velika devojčica i konačno – ponavljam – skoro tinejdžerka.

Najzad sam ostavila Karlu ispred njenog televizora i našla se licem u lice sa plastičnom kesom u svojoj sobi. Bacila sam plastiku i odmah mi je bilo lakše, ali istovremeno je nastupio strah. Čvorovi su mi se vezivali u stomaku dok je plastična kesa padala na zemlju i bezdušno pokrila ružičastu cipelu za lutku koju sam pretvorila u držač za olovke.

To je bilo tu.

To „nešto“ što mi je tata ostavio.

Ružna zelena knjiga je zurila u mene.

Priručnik

Otvorila sam tvrde korice i odmah se nasmešila prvim redovima.

Ovo je moje (Kevina Bejtsa) uputstvo za život mojoj kćerki Lois. Ljubavi mog života.

Duboko sam uzdahnula, ispustila knjigu pravo na nožne prste i zgrčila se dok je bol nadirao naviše. Telo mi se trglo unazad na krevet u neredu, ramena su mi se sudarila sa jednookim plišanim medom i iz oka mi je potekla suza kao neki vodopad na izdisaju. Grudi su mi snažno poskakivale gore-dole u tihom jecaju, ne zato što me je bolelo (a jeste) već zato što sam dobila neku vest od tate posle toliko godina.

A samo mi je rekao da me voli.

Napravila sam šolju tople čokolade i spustila je podalje od *Priručnika* i nekoliko centimetara od tatine slike. Sela sam na krevet i uspravila se, što bi obradovalo mamu, pošto je stalno

kukala na moje *držanje*. Ponovo sam počela da cmizdrim. Besno sam obrisala oči i nos rukom, šmrknuvši nekoliko puta, a zatim sam prestala da se ponašam kao mekušac, bar malo, koliko mi je bilo dovoljno da virnem na drugu stranu knjige.

Pravila Priručnika:

1. Moraš čitati svako novo poglavlje samo na svoj rođendan (od dvanaeste do tridesete godine).
2. Ovo je lični priručnik i ostaje među nama.
3. Nema zavirivanja u sledeća poglavlja!
4. Smeš da se vraćaš na ranija poglavlja. Štaviše, zahtevam to!
5. Pokušao sam da budem jednostavan, nižući rečenice pravilno, ali ako primetiš neku upadljivu gramatičku ili pravopisnu grešku - samo nastoj da je ne primeniš kada sledeći put budeš radila domaći zadatak, gospođice!
6. Svake naredne godine, videćeš da zamišljam kako te zaista zanima šta se dešavalo u mom svetu kada sam bio tvog uzrasta.
7. Možeš u svako doba da pogledaš delove teksta pod „razno“ - ako misliš da ti mogu pomoći. Ja sam ih mudro stavljao napred, tako da ne dolaziš u iskušenje da zaviruješ u sledeće strane!

Žurno sam okrenula stranu dok mi je srce lupalo svom snagom ispod majice.

*Zdravo, Loui,
Nadam se da udobno sediš.*

Naslonila sam se na uzglavlje i gurnula jednog među na pod.

*Pre svega, moram ti nešto reći:
Izvini.*

Izvini što sam te napustio. Nisam to nameravao. U to vreme si imala tek pet godina, sećaš li se? Verovatno se ne sećaš, osim ako nisi jedno od one retke i izuzetno genijalne dece, u šta zaista sumnjam ako se uzme mešanje gena porodica Bejts i Moris (samo se šalim). Uvek sam u tebi video, kad god bih te pogledao, preeedivnu, živahnu, pričljivu, nasmešenu devojčicu koja je volela smoki sa sirom i trčanje po dnevnoj sobi kao neki kratkonogi olimpijac; pesmu koja će se pevati hiljadama ljudi na koncertu pod otvorenim nebom; nedovršen portret koji čeka poslednji potez četkom kako bi se ovekovečila umetnikova božanstvena vizija.

Nisam imao nameru da odem, ali sam morao. Izvini.

Ipak, ovo je tvoje vreme, tvoj početak. I ja bih želeo da te vodim na tom tvom putu onako kako najbolje umem. Da ti budem otac, tata, ćale, iako nisam pored tebe.

Pitanje: hoćeš li mi to dopustiti?

Ponovo sam zajecala. Ovoga puta, malo jače.

A sada, vratimo se malo unazad.

Uvek sam mislio da bih prvo želeo da imam sina. Da igram fudbal s njim, da se prepiremo oko mehanike automobila, rvemo i zajedno se igramo mojim starim električnim autom. Međutim, sve je to iščezlo kroz bolnički prozor onda kada sam te prvi put uzeo u ruke dok si ti pokušavala da otvoriš oči, samo sat kasnije pošto te je tvoja lepa majka donela na svet. Bila si tako nežna i mirisala tako... ah, ne umem ni da objasnim... odisala si svežinom, kao raf sa kupkama u samousluzi... kako samo novorođenče može. Bože, upecao sam se i znao sam, dok sam te gledao u oči, da je sa mnom gotovo. Nisam više bio Kevin Bejts, nekada veliki frajer, vođa družine; već Kevin Bejts, tata devojčice Lois - i ništa više neće biti isto. Bio sam u tvojoj vlasti zauvek, devojčice moja.